ภูมิปัญญาในวรรณกรรม
Intellectual Concepts in Literature

ประคอง เจริญจิตรกรรม
Prakong Jaroenjitrkam

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง "ภูมิปัญญาในวรรณกรรม" มุ่งวิเคราะห์ให้เห็นว่า กวีและผู้สร้างสรรค์วรรณกรรมล้วนแทรกเรื่องราวต่าง ๆ อันเป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นและสังคมไว้ในเนื้อหา และวรรณศิลป์

Abstract

This article is intended to analyze that poets and writers always presented various intellectual concepts of their social beliefs in their works.

ภูมิปัญญา คืออะไร

ภูมิปัญญา คือ พื้นความรู้ความสามารถ (พจนานุกรมฉบับ-ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 2546, น. 826) และในบทความเรื่อง "ภูมิปัญญาไทย" ดร.สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (วารสารพัฒนาชุมชน, 2535, น. 74-76) ได้อธิบายเกี่ยวกับภูมิปัญญาไว้ว่า ภูมิปัญญา (Folk Wisdom) เป็นความคิดทางสังคมที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นความเชื่อ ความรู้ ค่านิยม อุดมการณ์ หรือบรรทัดฐานทางสังคมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลาย ๆ อย่างผสมผสานกัน นับเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของทุกหน่วยสังคม

ดังนั้น ภูมิปัญญา จึงหมายถึง ความรู้ความสามารถ และความคิดของคนในสังคมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ที่ช่วยให้คนในสังคมนั้น ๆ ดำเนินชีวิตอยู่ได้

ภูมิปัญญาในวรรณกรรมมีอะไรบ้าง

วรรณกรรมเป็นสิ่งที่ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ สร้างสรรค์ขึ้นจากแรงบันดาลใจ ด้วยเหตุนี้ ในวรรณกรรมทุกเรื่องจึงล้วนเป็นแหล่งบันทึกภูมิปัญญาของนักปราชญ์และกวีในอดีตไว้ เพื่อให้เราได้ศึกษา ทำความเข้าใจ สืบทอด และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน

ภูมิปัญญาในวรรณกรรมนั้นมีจำนวนมาก แต่ในที่นี้จะนำมาศึกษาเพียงบางประการ โดยจะพิจารณาแบ่งเป็น 2 แนวทางใหญ่ ๆ คือ ภูมิปัญญาทางด้านเนื้อหา และภูมิปัญญาทางด้านวรรณศิลป์

1. ภูมิปัญญาทางด้านเนื้อหาในวรรณกรรม

1.1 การให้คำตอบเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ กำเนิดโลก

ปรากฏการณ์ธรรมชาติ เป็นสิ่งแรก ที่ทำให้มนุษย์สงสัยมากที่สุด และพยายามหาคำตอบว่า ปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ฝนตก ฟ้าร้อง เกิดขึ้นได้อย่างไร ตัวตนของมนุษย์เกิดมาได้อย่างไร และเมื่อตายแล้วมนุษย์จะไปอยู่ที่ไหน

คำถามเหล่านี้เกิดขึ้นในคนทุกกลุ่ม เพราะถ้าเราศึกษาวรรณกรรมของคนกลุ่มต่าง ๆ จะพบนิทานหรือตำนานที่พยายามตอบคำถามเหล่านี้ เช่น

ในเทพนิยายปรัมปราของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฉูปินเจ๋, 2528) กล่าวว่า เมื่อโลกยังมืดไม่มีฟ้าดิน โลกมีสภาพคล้ายไข่ไก่ฟองมหึมา มีมนุษย์ผู้หนึ่งเกิดในไข่ไก่ ชื่อ ผันกู่ เมื่อเขาตื่นขึ้นก็ใช้พลังฝ่ามือระเบิดไข่ออกมา ทำให้สิ่งที่เบา และใสลอยตัวขึ้นสูงกลายเป็นท้องฟ้า ส่วนสิ่งที่หนักและขุ่นก็จมลงสู่เบื้องล่างกลายเป็นแผ่นดิน เมื่อฟ้า และดินแยกออกจากกัน

ผันกู่ก็ใช้มือและเท้ายันฟ้า และดินไว้ไม่ให้กลับมารวมกันอีก นานถึง 18,000 ปี จนฟ้าก็สูงลิบ แผ่นดินก็รวมตัวกันหนา ไม่มีทางที่ฟ้า และดินจะกลับรวมตัวเป็นหนึ่งเดียวให้โลกไร้แสงสว่างอีกแล้ว

ลักษณะเทพนิยายของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่กล่าวข้างต้นมีความคล้ายกันกับเทพนิยายการสร้างโลกของอียิปต์ (สมฤทธิ บัวระมาล, 2542) ไว้ว่า

ปฐมกาลก่อนที่จะเป็นอียิปต์ มีแต่ความมืด มีผืนน้ำที่เรียกว่า นู ด้วยมหิทธานุภาพของนู ทำให้เกิดไข่ฟองใหญ่โผล่ผุดขึ้นจากความมืด เรียกว่า รา คำแรกที่เทพเจ้ารากล่าวคือ "ข้าคือ เคเปรา (Khepera) ในยามรุ่งอรุณ คือ รา ในยามเที่ยง และ ตุม (Tum) ในยามสายัณห์ และเมื่อใดที่เทพเจ้าราเปล่งเรียกชื่อสิ่งใด สิ่งนั้นก็จะบังเกิดขึ้นบนโลก ในวันแรก เทพเจ้ารา ตรัสเรียกเทพต่าง ๆ มีสายลมเทพเจ้าชู (Shu) สายฝนเทพเจ้าเตฟนุต (Tefnut) เทพเจ้าเกบ (Geb) เป็นแผ่นดินโผล่ขึ้นจากทะเล และเทพเจ้านุต (Nut) เทวีแห่งท้องฟ้า เป็นเทพที่หยัดพระบาทไว้ที่ขอบฟ้าด้านหนึ่งและวางพระหัตถ์ไว้ที่ขอบฟ้าอีกด้านหนึ่ง ทั้งยังสร้างเทพนามฮาปี (Hapi) เป็นเทพเจ้าแม่น้ำไนล์

ความคิดเรื่องสิ่งแรกที่เกิดขึ้นบนโลกมาจากฟองไข่ และการที่มีเทพคอยยันฟ้ากับดินไม่ให้กลับมารวมกัน ของคนในแหล่งอารยธรรมแหล่งใหญ่ของโลกทั้งสองแหล่งนี้มีความคล้ายกัน โดยไม่ได้ลอกเลียนแบบกัน แสดงว่าเป็นภูมิปัญญาของมนุษย์ที่ใช้สิ่งแวดล้อมใกล้ตัวมาผูกเรื่องเพื่ออธิบายที่มาของโลกและมนุษย์ ด้วยมนุษย์เห็นว่าสัตว์ทั้งหลายส่วนมากเกิดจากฟองไข่ จึงเอาไข่มาเป็นสิ่งแรกที่ก่อกำเนิดสรรพสิ่งบนโลกนี้

น้ำท่วมโลก

ปรากฏการณ์น้ำท่วมโลกเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมชนชาติต่าง ๆ เช่น ใน**ไตรภูมิพระร่วง** (2506, น. 292-303) ก็ได้กล่าวถึงน้ำท่วมโลกเพื่อดับไฟประลัยกัลป์ที่ไหม้ล้างโลกเมื่อมนุษย์ขาดศีลธรรม หลังน้ำท่วมโลกแห้ง กลิ่นดินหอม พวกพรหมลงมากินดิน แสงในกายจึงหมดกลายเป็นมนุษย์อยู่บนโลกต่อไป

สอดคล้องกับเอกสารความโตเมือง ของชาวไทดำ (สุมิตร ปิติพัฒน์, 2544) ที่ว่า แต่เดิมเมืองมนุษย์และสวรรค์มีสายใยเชื่อมโยงกัน อยู่ใกล้กัน จนศีรษะคนสัตว์ไปชนสวรรค์บ่อย ๆ ปู่เจ้า (บรรพบุรุษมนุษย์) รำคาญจึงตัดสายใยนั้นออก ให้สวรรค์ลอยไปอยู่สูง ๆ เสีย ต่อมาแถนรำคาญเสียงคนสัตว์จึงบันดาลให้แห้งแล้ง ปู่เจ้าจึงทำพิธีขอฝน ฝนก็ตกจนน้ำท่วมโลก ปู่เจ้าจึงเอามนุษย์ สัตว์ และเครื่องมือที่จำเป็นใส่น้ำเต้าปุงขนาดยักษ์ พอน้ำลด แถนก็ให้ท้าวสวงท้าวเงินมาปลดปล่อยผู้คนออกมาสร้างบ้านเมืองกันใหม่

ในคริสต์ศาสนา ก็มีเรื่องราวเกี่ยวกับน้ำท่วมโลกที่เรารู้จักกันดี คือ เรือของโนอาพาสัตว์ และมนุษย์เป็นคู่ ๆ เพื่อไปสร้างชุมชนใหม่หลังน้ำท่วมโลก

น้ำเป็นเครื่องหมายของการชำระล้าง ดังนั้นคนโบราณจึงนำน้ำมาอธิบายการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้โลกและสังคมมีสภาพดีขึ้น เป็นการทำความสะอาดระบบของสังคม อีกทั้งเป็นการเตือนใจคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีศีลธรรมจริยธรรม ไม่เช่นนั้นก็ต้องถูกล้างทำความสะอาดจากทั้งไฟ และน้ำซึ่งเป็นภัยธรรมชาติที่มนุษย์ยังไม่สามารถแก้ไขได้แม้ในปัจจุบัน จึงนับเป็นภูมิปัญญาของคนโบราณที่นำเอาสิ่งที่คนกลัวและสิ่งที่คนไม่สามารถเอาชนะได้มาสร้างเป็นเรื่องราวเพื่ออธิบายทั้งที่มาของปรากฏการณ์ธรรมชาติ และชี้นำสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสุขสงบด้วย อีกทั้งปรากฏการณ์ธรรมชาติอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า ฝนตก ฯลฯ คนโบราณพยายามอธิบายด้วยลักษณาการเช่นเดียวกัน

1.2 การวางผังเมือง

ประเทศไทยมีผังเมืองหรือไม่ ถ้าพิจารณาย้อนกลับไปสู่อดีตจะเห็นได้ว่าการสร้างเมืองของไทย มีการวางผังเมือง แต่เป็นผังเมืองที่เชื่อมโยงกับความเชื่อเรื่องลักษณะของโลกของคนโบราณ หนังสือเรื่องหนึ่งที่กล่าวถึงสัณฐานโลกของคนโบราณไว้อย่างชัดเจน คือ หนังสือ **ไตรภูมิพระร่วง** (2506) ของ พระญาลิไทย แห่งกรุงสุโขทัย ตอนที่กล่าวถึงมนุสสภูมิ ไว้ว่า

โลกนี้แบน มีเขาพระสุเมรุเป็นศูนย์กลาง มีป่าหิมพานต์อยู่โดยรอบเชิงเขาพระสุเมรุ มีแม่น้ำสีทันดร สลับกับภูเขาล้อมรอบ อยู่เจ็ดชั้น จึงเป็น

มหาสมุทรกว้างใหญ่ โดยมีเขาจักรวาลเป็นกำแพงล้อมรอบโลกไว้ และในมหาสมุทรจะมีเกาะใหญ่ลอยอยู่สี่ทิศ ซึ่งจะเป็นที่มนุษย์อาศัยอยู่ ดังนี้

เทือกเขาทั้งเจ็ด ที่รวมเรียกว่า สัตภัณฑ์ หรือ สัตบริภัณฑ์ มีความสูงลดหลั่นกันลงมา คือ

1. ยุคนธร 42,000 โยชน์ เป็นเทือกเขาเทือกที่หนึ่งถัดจากเขาพระสุเมรุ เทือกเขานี้มีพระอาทิตย์และพระจันทร์โคจรอยู่บนยอดเขา
2. อิสินธร 21,000 โยชน์
3. กรวิก 10,500 โยชน์
4. สุทัสสนะ 5,250 โยชน์
5. เนมินธร 2,625 โยชน์
6. วินันตกะ 1,312 โยชน์
7. อัสสกัณณะ 656 โยชน์

เส้นประ คือตำแหน่งของเทือกเขาจักรวาล

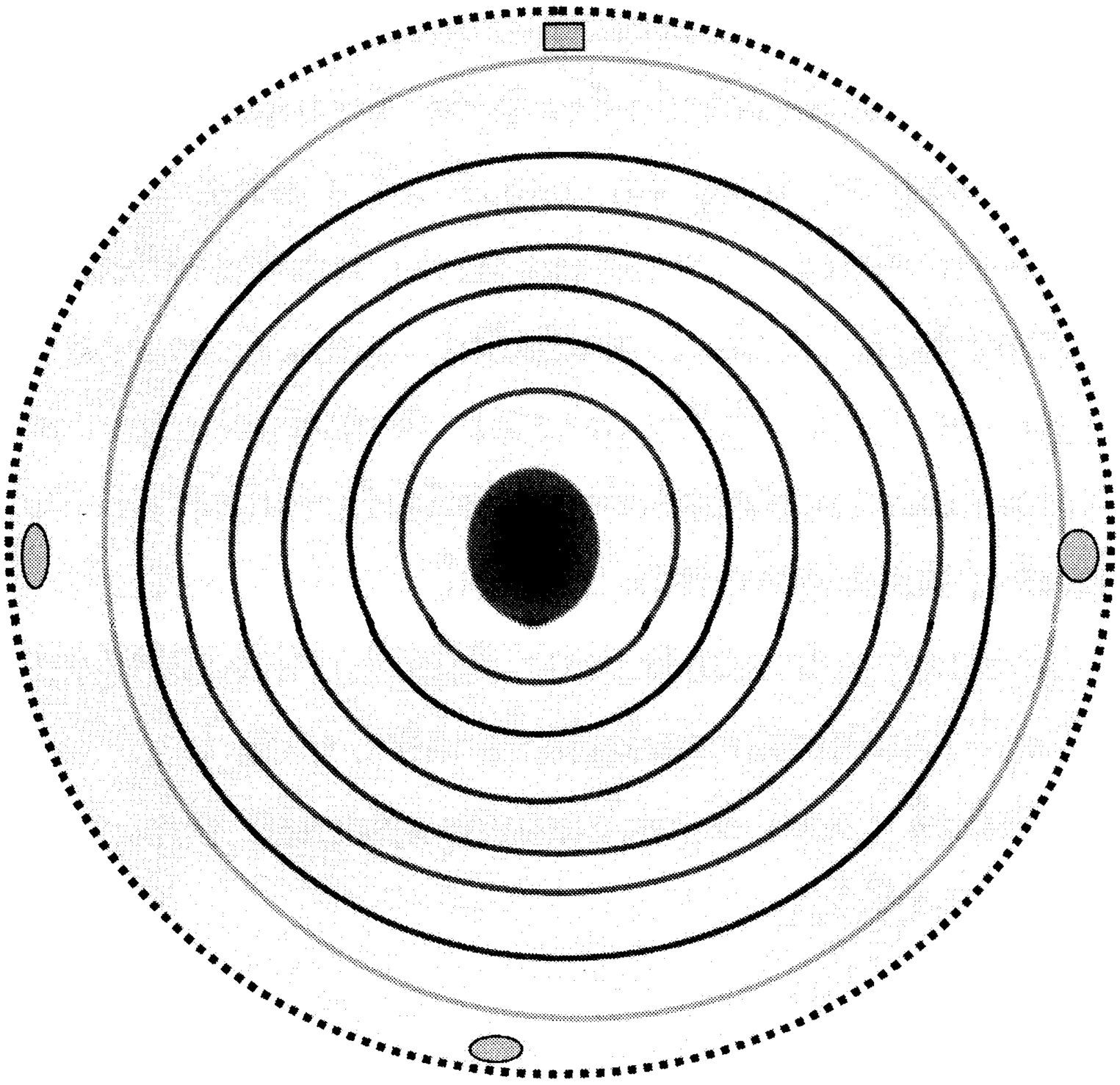

ส่วนทวีปทั้งสี่ก็ลอยอยู่สี่ทิศประกอบด้วย
ทวีปทิศเหนือ คือ อุตรกุรุทวีป คนจะมีใบหน้าทรงเหลี่ยม
ทวีปทิศใต้ คือ ชมพูทวีป คนจะมีใบหน้าดั่งดุมเกวียน
ทวีปทิศตะวันออก คือ บุพวิเทหทวีป คนจะมีใบหน้ากลมดั่งหน้าแว่น
ทวีปทิศตะวันตก คือ อมรโคยานทวีป คนจะมีใบหน้าดั่งเดือนแรมแปดค่ำ

แผนผังของโลกดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการสร้างบ้านเมืองในอดีต เห็นได้จากการสร้างกรุงรัตนโกสินทร์ ที่ใช้พระบรมมหาราชวังเป็นศูนย์กลางของเมือง มีทุ่งโดยรอบเปรียบเหมือนป่าหิมพานต์ มีคลองเปรียบเหมือนแม่น้ำสีทันดร และมีป้อมเปรียบเหมือนภูเขา เป็นป้อมสลับกับลำคลองไปเรื่อย ๆ ดังที่ท่านสามารถพิจารณาลักษณะที่ตั้งของพระบรมมหาราชวังที่กรุงเทพมหานครปัจจุบัน ซึ่งจะประกอบด้วยคูคลองและป้อมดังที่กล่าวมาแล้ว

การใช้แผนผังโลกโบราณนี้มีปรากฏในประเทศพม่าด้วย เช่น ที่พระราชวังมัณฑะเลย์ ซึ่งพระเจ้ามินดงเป็นผู้สั่งให้สร้าง ตามแบบจักรวาลวิทยาของพราหมณ์-พุทธ เพื่อแสดงถึงศูนย์กลางโลก คือ เขาพระสุเมรุ แผนผังของพระบรมมหาราชวังเป็นทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีกำแพงภายนอกหันหน้าไปสู่จตุรทิศและมีประตู 12 ประตู คือ แต่ละด้านมี 3 ประตู โดยมีสัญลักษณ์ของจักรราศีประดับไว้ ใจกลางของพระบรมมหาราชวังนั้นเป็นห้องพระมหาปราสาทซึ่งเรียกว่า “ห้องสีหาสนบัลลังก์” เหนือห้องนี้มีหอคอย (Pyathat) เจ็ดชั้น สูง 78 เมตร หุ้มด้วยแผ่นทอง เชื่อกันว่าความรู้แห่งจักรวาลจะลอดผ่านหอคอยนี้ตรงมายังบัลลังก์ของกษัตริย์เพื่อช่วยในการตัดสินพระทัยของพระองค์ (พระบรมมหาราชวัง, ออนไลน์)

ลักษณะการสร้างเมืองตามแผนผังโลกโบราณคงมีอิทธิพลต่อคนที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคนี้ที่มีคติความเชื่อเรื่องโลกคล้าย ๆ กัน ในวรรณกรรมเรื่อง **สมุทรโฆษคำฉันท์** (2504) ซึ่งแต่งในสมัยกรุงศรีอยุธยา ปรากฏการบรรยายลักษณะเมืองรมยบุรีไว้ว่า

เจ็ดชั้นพระไชยสิน- ธุอจินตเรืองเวียน
ชลชระลวะเนียร มลสุทธสบสถาน
ดุจสัตตนที ดรใสคือใจอารย์
บัวเบญจแกมกาญ- จนกมุทบุษบา
เจ็ดชั้นกำแพงไชย คิรีรัตนเลขา
อ้อมล้อมคือภูผา บริภัณฑกรรกง

(**สมุทรโฆษคำฉันท์**, 2504, น. 9)

ในบทบรรยายนี้แสดงผังเมืองเด่นชัดว่ามีลำน้ำเจ็ดสาย แต่ละสายอยู่สลับกับกำแพงเป็นชั้น ๆ ไป ประดุจโลกของคนโบราณที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงแสดงว่าลักษณะการสร้างเมืองตามแนวความคิดโลกของคนโบราณได้ดำเนินต่อกันมาเป็นเวลานาน

การที่คนแต่ก่อนสร้างเมืองตามแบบแผนโลกโบราณ ก็ด้วยท่านทรงภูมิปัญญา เนื่องจากแผนผังโลกของคนโบราณนั้นมีลักษณะทางภูมิประเทศที่เหมาะสมในการป้องกันข้าศึกรุกรานได้โดยง่าย ด้วยมีทั้งป้อมปราการ และคูคลอง ในการขัดขวางข้าศึก ซึ่งเป็นขบวนเดินเท้า ขบวนช้างม้า จากต่างแดน เมื่อจะข้ามคูคลองก็จะต้องหาพาหนะในการข้ามคูคลองเหล่านั้น ทำให้ไม่สามารถยกพลเข้ามาได้ทีละมาก ๆ จึงทำให้ทหารตามป้อมค่ายต่าง ๆ สามารถสกัดข้าศึกได้สะดวกขึ้น ด้วยความสอดคล้องทางด้านประโยชน์ใช้สอยดังกล่าว คนสมัยก่อนจึงเลือกการวางผังเมืองตามลักษณะแผนผังของโลกโบราณ

1.3 การชี้นำสังคม

วรรณกรรมเป็นสิ่งที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อความบันเทิงเป็นหลัก แต่ทว่าในวรรณกรรมแต่ละเรื่องก็มีสาระข้อคิดแทรกอยู่ด้วย และสาระเหล่านี้สามารถแทรกซึมเข้าสู่ความรู้สึกนึกคิดของผู้อ่านทีละน้อย แต่อยู่ยาวนาน อย่างที่ผู้อ่านไม่รู้สึกตัว ด้วยเหตุนี้วรรณกรรมจึงเป็นภูมิปัญญาในสังคม ที่จะชี้นำสังคมโดยอาศัยความสนุกสนานเป็นเครื่องล่อ

วรรณกรรมเรื่องหนึ่งที่เห็นอิทธิพลในเรื่องการชี้นำสังคมเด่นชัด คือ **ไตรภูมิพระร่วง** ของพระญาลิไทย ที่มีการกล่าวถึงนรกภูมิต่าง ๆ ไว้อย่างพิสดาร เช่น การพรรณนานรกขุมที่ 15 ชื่อโลหสิมพลีนรก ไว้ว่า

> ฝูงคนอันทำชู้ด้วยเมียท่านก็ดี และผู้หญิงอันมีผัวแล้วแลทำชู้จากผัวก็ดี คนฝูงนั้นตายไปเกิดในนรกนั้น ๆ มีป่าไม้งิ้วป่า 1 หลายต้น นักแลต้นงิ้วนั้นสูงได้แลโยชน์แลหนามงิ้วนั้นเทียรย่อมเหล็กแดงเป็นเปลวลุกอยู่ แลหนามงิ้วนั้นยาวได้ 16 นิ้วมือ เป็นเปลวไฟลุกอยู่บห่อนจะรู้ดับสักคาบแล ในนรกนั้นเทียรย่อมฝูงหญิงฝูงชายหลายแล คนฝูงนั้นเขาได้รักใคร่กันดังกล่าวมาดุจก่อนนั้นแล ลางคาบผู้หญิงอยู่บนปลายงิ้วผู้ชายอยู่ภายต่ำ ฝูงยมบาลเขาก็เอาหอกดาบแหลนหลาวอันคมเทียรย่อมเหล็กแดงแทงตีนผู้ชายนั้น จำให้ขึ้นไปหาผู้หญิงชู้ของสูอันอยู่บนปลายงิ้วโพ้นเร็วอย่าอยู่ แลฝูงผู้ชายทนเจ็บบมิได้จึงปีนขึ้นไปบนต้นไม้งิ้วนั้น ครั้นว่าขึ้นไปไส้หนามงิ้วนั้นบาดทั่วตนเขาขาดทุกแห่ง แล้วเป็นเปลวไฟไหม้ตนเขา ๆ อดมิได้ก็บายหัวลงมาฝูงยมบาล ก็เอาหอกแทงซ้ำเล่า ร้องว่าสูเร่งขึ้นไปหาชู้สูที่อยู่บนปลายงิ้วโพ้นสูจะลงมาเยียใดเล่า เขาอดเจ็บบมิได้ เขาเถียงยมบาลว่า ตูมิขึ้นไปเขาก็มิขึ้นไป แลหนามงิ้วบาดทั่วทั้งตัวเขา ๆ เจ็บปวดหนักหนาดังใจเขาจะขาดตาย แลเขากลัวฝูงยมบาลเขาจึงขึ้นไปเถิงปลายงิ้วนั้น ครั้นจะใกล้เถิงผู้หญิงนั้นไส้ ก็แลเห็นผู้หญิงนั้นกลับลงมาอยู่ภายต่ำเล่า ยมบาลหมู่ 1 แทงตีนผู้หญิงให้ขึ้นไปหาผู้ชายผู้เป็นชู้สูอันอยู่บนปลายงิ้วนั้นเล่า แลว่าเมื่อเขาขึ้นเขาลงหากันอยู่ฉันนั้น เขาบมิได้พบกัน ยมบาลขับผู้หญิงผู้ชายจำให้ขึ้นให้ลงหากันดังนั้นหลายคาบหลายครา ลำบากหนักหนาแล
>
> (**ไตรภูมิพระร่วง**, 2506, น. 29-30)

นรกขุมนี้คนไทยรู้จักดี จนเกิดสำนวนไทยที่ว่า “ปีนต้นงิ้ว” คือ การประพฤติผิดศีลข้อ 3 คือประพฤติผิดในกาม แม้ในภาพจิตรกรรมที่เกี่ยวกับนรกก็จะปรากฏมีภาพนรกขุมนี้อยู่ด้วยเสมอ

การวาดภาพนรกให้น่ากลัวเป็นการฝังความกลัวไปในจิตใต้สำนึก ทำให้คนไม่กล้ากระทำความผิด เป็นการกระทำที่ได้ผลบางครั้งมากกว่ากฎหมาย เพราะกฎหมายตราไว้ถ้าไม่มีคนเห็นไม่มีคนมาจับกุม คนก็ยังกระทำผิดกฎหมายอยู่ เช่น การทิ้งขยะ การข้ามถนน แต่ถ้าเป็นข้อห้ามที่ฝังอยู่ในจิตใต้สำนึก ตนเองจะเตือนตนเองไม่ให้กระทำแม้ไม่มีใครเห็น เช่น ต้นไม้ที่มีผ้ายันต์ผูกไว้ คนก็จะไม่กล้าไปตัด ทำลาย หรือทิ้งขยะ ด้วยกลัวการลงโทษจากสิ่งที่มองไม่เห็น

นับเป็นภูมิปัญญาที่ชาญฉลาดในการนำวรรณกรรมมาเป็นเครื่องมือในการชี้นำสังคม นักการเมืองบางยุคสมัยก็นำวรรณกรรมมาเป็นเครื่องมือทางการเมือง เช่น จอมพล ป. พิบูลสงคราม ใช้เพลงในการสื่อความคิดเรื่องชาตินิยม รัฐนิยม เช่น เพลง ตื่นเถิดชาวไทย, รักเมืองไทย หรือคำขวัญชักชวนให้เชื่อผู้นำ เช่น เชื่อผู้นำชาติพ้นภัย

บางครั้งกวีบางคนก็ชี้นำอย่างตรงไปตรงมา กวีคนหนึ่งที่จะนำมากล่าวถึงในที่นี้ก็คือ สุนทรภู่ ท่านมักแทรกคำสอน และหลักธรรมของพุทธศาสนาไว้อยู่เสมอ เช่น ใน**สิงหไกรภพ** ตอนท้าวอินณุมาศฟังโหรทำนายว่าจะมีคนมาแย่งราชสมบัติ พระองค์ก็นึกถึงหลัก **ทุกขัง อนิจจัง อนัตตา** อันเป็นหลักธรรมในพุทธศาสนา เพื่อตัดความวิตกกังวลของพระองค์ลง ดังบรรยายไว้ในเรื่องว่า

แล้วหวนห้ามความโศกให้สิ้นสุด ด้วยคำพุทธไตรเพทเทศนา
เป็น**ทุกขังอนิจจังอนัตตา** อันเกิดมาเป็นบุคคลไม่พ้นตาย
สุขกับโศกเหมือนหนึ่งโรคสำหรับร่าง รำพึงพลางหักให้พระทัยหาย

(“สิงหไกรภพ”, **นิทานคำกลอนสุนทรภู่**, 2515, น. 9)

หลักพุทธศาสนาข้อที่ว่าทุกสิ่งทุกอย่างเป็นทุกข์ ทุกสิ่งทุกอย่างไม่มีความแน่นอน และทุกสิ่งทุกอย่างไม่มีตัวตนแท้จริง ที่สุดก็เหลือแต่ความว่างเปล่านั้น เป็นแก่นพุทธศาสนา ที่สุนทรภู่ได้ถ่ายทอดผ่านตัวละคร คือ ท้าวอินณุมาศ และยังสามารถชี้นำผู้อ่านให้เห็นความไม่แน่นอนของโลกไว้ได้อย่างกระจ่างชัด

นอกจากหลักพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับ ทุกข์ อนิจจัง และอนัตตา แล้วยังชี้นำให้เชื่อเกี่ยวกับ**กฎแห่งกรรม** ซึ่งปรากฏอยู่เด่นชัดในงานนิทานคำกลอนสุนทรภู่ โดยสุนทรภู่มักจะให้ตัวละครรำพันถึงความทุกข์ของตนด้วยการอ้างอิงกฎแห่งกรรม เช่น ในเรื่อง**ลักษณวงค์** นางทิพเกสรอธิษฐานลานางกินนรีก่อนตนเองถูกประหารไว้ว่า

อันน้องมี**กรรม**แล้วจำลา ไปชาติหน้าขอพบประสบกัน

(“ลักษณวงค์”, **นิทานคำกลอนสุนทรภู่**, 2515, น. 344)

หรือในเรื่อง**โคบุตร** ตอนนางอำพันมาลาถูกเนรเทศออกจากเมืองปราการบรรพต เพราะทำเสน่ห์พระโคบุตรนั้น นางได้รำพันไว้ว่า

เรามี**กรรม**จำลาเจ้าคลาไคล หักพระทัยออกจากทวารา

(“โคบุตร”, **นิทานคำกลอนสุนทรภู่**, 2515, น. 133)

ตัวละครในนิทานคำกลอนจะอ้าง **กรรม** เพื่อยอมรับเคราะห์กรรมที่ตัวเองประสบ แม้ว่าบางครั้งตัวละครไม่มีความผิด เช่น นางทิพเกสรจากเรื่องลักษณวงค์

ความเชื่อเรื่องกรรมนี้ ยังส่งผลให้คนเชื่อเรื่อง**ชาตินี้ชาติหน้า** เพราะผลกรรมจะส่งไปถึงชาติภพต่อไป ดังที่นางทิพเกสรอธิษฐานให้ชาติหน้าได้เกิดมาพบกับนางกินนรีทั้งห้าอีก

นอกจากนี้ ความเชื่อเรื่องกรรมและเรื่องตายแล้วเกิด ก็ยังชี้นำไปสู่ความเชื่ออื่น ๆ ของคนไทยอีก คือ ความเชื่อว่า การบวชเป็นการสืบศาสนาและมีอานิสงส์สามารถช่วยบิดามารดาให้ขึ้นสวรรค์ได้ ดังท้าวอินณุมาศรำพันถึงความอาภัพของตนที่ไม่มีบุตรชายเพื่อบวชสืบพุทธศาสนา ว่า

เราชาตินี้มี**กรรม**นั้นแสนสุด ไม่มีบุตรสืบสร้างพระศาสนา

(“สิงหไกรภพ”, **นิทานคำกลอนสุนทรภู่**, 2515, น. 7)

ความเชื่อดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็น เหตุผลที่สังคมไทยนิยมมีบุตรชาย ก็เพื่อให้บุตรชายบวชเป็นพระภิกษุ เพื่อสืบต่อพุทธศาสนา และเพื่อส่งผลบุญให้บิดามารดาได้ขึ้นสวรรค์

เรื่องทำดีแล้วได้ขึ้นสวรรค์นี้ สุนทรภู่ยังได้เสนอวิธีอื่นไว้อีก ใน **กาพย์พระไชยสุริยา** ว่า

เมตตากรุณาสามัญ จะได้ไปสวรรค์
เป็นศุขทุกวันหรรษา

หรือ

จริงนะประสกสีกา สวดมนต์ภาวนา
เบื้องหน้าจะได้ไปสวรรค์

("กาพย์พระไชยสุริยา", **นิทานคำกลอนสุนทรภู่**, 2515, น. 49)

การมีเมตตากรุณาและการสวดมนต์เป็นหลักขั้นพื้นฐานของพุทธศาสนาที่สุนทรภู่แสดงไว้ก็สามารถช่วยให้คนไปสู่ภพสวรรค์ได้เช่นกัน

หลักธรรมทางพุทธศาสนาที่สุนทรภู่แสดงไว้ในงานนิทานคำกลอนจะเป็นหลักพุทธศาสนาพื้นฐานง่าย ๆ ที่ผู้อ่านทั่วไปทุกระดับสามารถเข้าใจได้ ไม่ได้เน้นหลักธรรมที่จะนำไปสู่การบรรลุธรรมหรือนิพพาน แต่อย่างใด แต่ก็เป็นภูมิปัญญาชี้นำให้คนอ่านเป็นคนดีของสังคม และสามารถทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสุขสงบได้

ภูมิปัญญาทางด้านเนื้อหาของวรรณกรรมนับเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้วรรณกรรมมีคุณค่า ผ่านกาลเวลามาได้เป็นเวลาช้านาน และยังทรงคุณค่าตลอดไปอีกด้วย

2. ภูมิปัญญาทางด้านวรรณศิลป์ในวรรณกรรม

2.1 การตั้งชื่อตัวละคร

การตั้งชื่อ นับเป็นสิ่งสำคัญ ที่บิดามารดาจะสรรหาชื่อที่เป็นมงคลให้แก่บุตรของตน อันเป็นตัวแทนแสดงความรัก ความห่วงใย ของบิดามารดา

ในวรรณกรรม บิดามารดาและญาติพี่น้องมักตั้งชื่อตัวละครให้เข้ากับเหตุการณ์ในตอนที่เด็กเกิด เช่นในเรื่อง **เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน** ปรากฏชัดเจนดังนี้

ขุนช้างได้ชื่อว่าขุนช้างเพราะ

...

ปู่ย่าตายายสบายใจ จะให้ชื่อหลานไว้เป็นมงคล
แม่ฝันว่านกตะกรุมคาบช้าง บินมาแต่ทางพนาสณฑ์
พาไปให้ถึงในเรือนตน หัวล้านอกขนแต่เกิดมา
เมื่อตกฟากฤกษ์พารของหลานชาย ช้างเผือกมาถวายพระพันวษา
จึงให้นามตามเหตุทั้งปวงมา หลานรักของข้าชื่อขุนช้าง

(หอสมุดแห่งชาติ, **เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน**, 2513, น. 6)

จะเห็นได้ว่า ชื่อของขุนช้างได้มาจากนิมิตฝันของนางเทพทองผู้มารดาและเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมืองที่มีผู้นำช้างเผือกมาถวายพระพันวษา

ส่วนขุนแผนก็ได้ชื่อว่า พลายแก้ว เพราะ

พ่อแม่ปรึกษากับย่ายาย จะให้ชื่อหลานชายอย่างไรปู่
ฝ่ายตาตะแกเป็นหมอดู คิดคูณเลขอยู่ให้หลานชาย
ปีขาลวันอังคารเดือนห้า ตกฟากเวลาสามชั้นฉาย
กรุงจีนเอาแก้วอันแพรวพราย มาถวายพระเจ้ากรุงอยุธยา
ให้ใส่ปลายยอดพระเจดีย์ใหญ่ สร้างไว้แต่เมื่อครั้งเมืองหงสา
เรียกวัดพระยาไทยแต่ไรมา ให้ชื่อว่าพลายแก้วผู้แววไว

(หอสมุดแห่งชาติ, **เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน**, 2513, น. 8)

ในตอนตั้งชื่อขุนแผนว่าพลายแก้วนั้น ใช้หลักการตั้งชื่อตามเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมือง ที่พระเจ้ากรุงจีนนำแก้วมาถวายพระพันวษา

การตั้งชื่อเหล่านี้ล้วนแสดงภูมิปัญญาที่ใช้ชื่อเป็นเครื่องมือในการจดจำสิ่งสำคัญที่เกิดในบ้านเมืองได้ ด้วยในสมัยก่อนคนส่วนใหญ่อ่านไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้กัน ดังนั้นชื่อของคนจึงตั้งผูกพันกับเหตุการณ์รอบตัว ส่วนการตั้งชื่อนางพิมพิลาไลย มีกล่าวไว้ว่า

ปู่ย่าตาทวดมาทำขวัญ	แหวนทองผูกพันเข้าเหลือหลาย
เลี้ยงมาก็ได้ห้าขวบปลาย	รูปกายงามยิ่งพริ้งเพรา
ทรวดทรงส่งศรีไม่มีแม้น	อรชรอ้อนแอ้นประหนึ่งเหลา
ผมสลวยสวยขำงามเงา	ให้ชื่อเจ้าว่าพิมพิลาไลย

(หอสมุดแห่งชาติ, **เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน**, 2513, น. 10)

การตั้งชื่อนางพิมพิลาไลยนั้นเป็นการตั้งชื่อตามรูปลักษณะทางกายภาพ คือ ความสวยงาม นับเป็นหลักการตั้งชื่ออีกประการที่ปรากฏในวรรณกรรม ตัวละครที่ตั้งชื่อตามนี้ เช่น พลายงาม

นอกจากนี้ยังมีการตั้งชื่อตามกำเนิด เช่น สินสมุทร มีกำเนิดจากแม่ผีเสื้อสมุทร จึงเป็นทรัพย์ของผีเสื้อสมุทร หรือ สุดสาคร มีแม่เป็นนางเงือกดำน้ำเก่งจึงตั้งชื่อลูกว่า สุดสาคร หรือ นางยอพระกลิ่น มีกลิ่นตัวหอม ก็มีชื่อที่บ่งให้รู้กำเนิดนางที่มีกลิ่นกายหอม

ดังนั้น ชื่อตัวละครในวรรณกรรม จึงแสดงให้เห็นภูมิปัญญาในการนำเสนอตัวละครของผู้ประพันธ์หรือกวี เพื่อเป็นการนำทางผู้อ่านให้เข้าบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย ของตัวละครได้ดีขึ้น

2.2 การใช้คำเรียกตัวละคร

คำที่ใช้เรียกตัวละคร ที่ไม่ใช่ชื่อตัวละคร ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่แสดงภูมิปัญญาทางวรรณศิลป์ ด้วยคำเหล่านั้นล้วนแสดงให้เห็นบทบาทตัวละครนั้น ๆ ในสังคม ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะ คำที่ใช้เรียก ตัวละครเอกฝ่ายชาย และคำที่ใช้เรียก ตัวละครเอกฝ่ายหญิง

คำที่ใช้เรียกตัวละครเอกฝ่ายชาย

คำที่ใช้เรียกตัวละครเอกฝ่ายชาย มักใช้ คำเรียกที่แสดงความยกย่องในเรื่องของอำนาจ คุณธรรม และความสง่างาม เช่น ท้าวไท ไท้ ภูมี ภูบาล ภูวไนย พระบาท พระนเรนทร พระนรินทร์ พระผู้ผ่านนคเรศ พระทรงธรรม พันปี แม้ในวรรณกรรมท้องถิ่นก็มีการใช้คำเรียกตัวละครเอกฝ่ายชายทำนองเดียวกัน เช่น พระย่ำเก้า เจ้าลุ่มฟ้า ท้าวกือเมือง บาบุนย์กว้าง เจ้าหมื่นม้าว เจ้าหน่อฟ้า

ถ้าเป็นตัวละครที่ไม่ใช่กษัตริย์ ก็มักจะใช้เป็นถ้อยคำเสริมต่อท้ายชื่อออกไปเพื่อแสดงความลักษณะนิสัยหรือความกล้าหาญ เช่น พลายงาม-ทรามคะนอง แสนตรีเพชรกล้า ขุนแผนแสนสงคราม

คำที่ใช้เรียกตัวละครเอกฝ่ายหญิง

คำที่ใช้เรียกตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่เป็นนางกษัตริย์ มักใช้คำเรียกที่แสดงความยกย่องเพื่อให้เห็นความเหนือกว่าหญิงทั่วไป หรือใช้คำที่ยกย่องให้เห็นความงามและการเป็นที่รักของคนอื่น เช่น ขนิษฐา พระน้อง มารศรี ยุพเยาว์ ยุพเรศ วนิดา สุดา สมร อร

ถ้าเป็นตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่ไม่ใช่กษัตริย์ ก็มักใช้ถ้อยคำเสริมไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังชื่อ เพื่อแสดงให้เห็นความงามน่ารัก เช่น นวลนางศรีมาลา นารีศรีมาลา ธิดายาใจ

จากคำเรียกตัวละครเอกที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นว่าสังคมไทยในอดีต ได้แบ่งหน้าที่ของหญิงและชายไว้อย่างชัดเจนว่า ชายคือผู้ปกป้องผู้หาเกียรติยศมาสู่ครอบครัวและชุมชน ส่วนผู้หญิงเป็นฝ่ายสนับสนุนให้กำลังใจดูแลความสุขในครอบครัว จึงไม่เห็นคำเรียกหญิงสามัญที่แสดงอำนาจเลย

คำเรียกชื่อตัวละครที่ศึกษามาบางส่วนนี้ทำให้เห็นภูมิปัญญาของคนไทยที่ใช้การเรียกชื่อบอกสถานะบุคคลในสังคม วัฒนธรรมนี้ยังคงอยู่จนปัจจุบัน เพียงแต่เปลี่ยนวิธีการไปตามสังคมที่เปลี่ยนไป

2.3 การใช้คำ

คำแต่ละคำมีเสียงและความหมายแตกต่างกัน ดังนั้นการเลือกใช้คำเพื่อนำมาแต่งวรรณกรรมจนทำให้ผู้อ่านประทับใจนั้น จึงถือเป็นภูมิปัญญาและความสามารถอันเลิศของผู้ประพันธ์ อย่างเช่น บทโคลงในเรื่อง **ลิลิตตะเลงพ่าย** ตอนที่พระมหาอุปราชาสิ้นพระชนม์บนช้างศึก ที่ว่า

อุรารานร้าวแยก ยลสยบ
เอนพระองค์ลงทบ ท่าวดิ้น
เหนือคอคชซอนซบ สังเวช
วายชีวาตม์สุดสิ้น สู่ฟ้าเสวยสวรรค์

(ปรมานุชิตชิโนรส, **ลิลิตตะเลงพ่าย**, น. 122)

กวีได้นำคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันมาวางไว้ใกล้กัน ทำให้ผู้อ่านสามารถรับรู้ลีลาของคำที่ทำให้เกิดภาพเคลื่อนไหวอย่างช้า ๆ คำเหล่านั้น คือ "ราน ร้าว แยก" มาอยู่ด้วยกันช่วยให้เกิดลีลาภาพของการสิ้นพระชนม์ของพระมหาอุปราชา จากเหตุการณ์ความตายซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว กวีได้ใช้กลวิธีการวางคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ทำให้ภาพที่เกิดช้าลง จนผู้อ่านจินตนาการเห็นภาพพระอุระของพระมหาอุปราชาที่ค่อย ๆ "ราน" คือ เห็นเป็นรอยบาง ๆ ตามรอยพระแสงของ้าวของสมเด็จพระนเรศวร ที่กำลังผ่านเข้าไปในพระอุระ แล้วรอยนั้นก็ "ร้าว" คือ เป็นรอยลึกลง ๆ จนเห็นถนัดตา ในที่สุดพระอุระของพระมหาอุปราชาจึง "แยก" ออกจากกันเมื่อพระแสงของ้าวผ่านไป การพรรณนาภาพให้ช้าลงทำให้ผู้อ่านซึมซับความเจ็บปวด ความหวาดเสียว และความสูญเสียได้มากกว่าภาพที่เคลื่อนไหวผ่านไปอย่างรวดเร็ว

วิธีการนำคำมาเรียงร้อยเช่นนี้ นับเป็นภูมิปัญญาทางวรรณศิลป์ที่กวีสามารถใช้ภาษาสร้างภาพที่มีความเคลื่อนไหวได้

หรือในงานวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง ภาพจริงของเปลือก ที่ว่า

เขาแต่งงานกับเธอเพราะผมของเธอตอนกลางวัน
เขาเลิกกับเธอเพราะผมของเธอตอนกลางคืน
(วินทร์ เลียววาริณ, **หนึ่งวันเดียวกัน**, 2545, น. 80)

ข้อเขียนเรื่อง “>ภาพจริงของเปลือก” แม้จะเป็นประโยคบอกเล่าง่าย ๆ เพียง 2 ประโยค ที่วางรูปแบบประโยคคล้ายกัน หากการใช้คำที่ขัดแย้ง คือ “แต่งงาน กับ เลิก, กลางวัน กับ กลางคืน” ก็ช่วยให้ผู้อ่านสร้างจินตภาพของผู้หญิงที่เวลากลางวันผมสวยงาม แต่ตอนกลางคืนต้องม้วนผมเพื่อให้กลางวันผมจะได้สวย ทำให้คนที่เป็นสามีที่เคยหลงรักรูปโฉมยามพบเธอตอนกลางวันทนไม่ได้กับสภาพความเป็นจริงในตอนกลางคืนจนเขาต้องหย่าร้างกับเธอ ข้อความนี้ใช้ภาษาเรียบง่ายแต่ก็สามารถสร้างความประทับใจแก่ผู้อ่านได้ทั้งยังแฝงข้อคิดของการมองคนที่คนเรามักติดกับเปลือกที่เราเห็นภายนอกมากกว่าสิ่งที่อยู่ภายใน จึงทำให้สามีภรรยาขาดการดูแลความรู้สึกของคนในครอบครัว ไม่สามารถรักษาชีวิตครอบครัวไว้ได้ เมื่อเห็นความจริงข้างในเปลือกที่หุ้มอยู่

การใช้คำ นับเป็นภูมิปัญญาที่สำคัญในการสร้างสรรค์งานวรรณกรรมให้มีคุณค่าทางวรรณศิลป์

วรรณกรรมเป็นงานที่รังสรรค์ขึ้นจากผู้มีความรู้ความสามารถ ทั้งทางด้านความจัดเจนชีวิตและด้านภาษา ดังนั้น ในวรรณกรรมแต่ละเรื่องจึงปรากฏภูมิปัญญาอยู่มากมายที่ผู้สนใจสามารถเข้าไปศึกษา ค้นหาคุณค่าและนำไปประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์ของตนและส่วนรวมต่อไป

บรรณานุกรม

ฉู่ปินเจ๋. (2528). เทพนิยายจีนโบราณ. สาธารณรัฐประชาชนจีน : สำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศเป่ยจิง.

ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จฯ กรมพระยา (ผู้รวมงาน). (2513). ชีวิตและงานสุนทรภู่. (จัดพิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : คลังวิทยา.

ปรมานุชิตชิโนรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระ. (2503). ลิลิตตะเลงพ่าย. (จัดพิมพ์ครั้งที่ 15). พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.

ประคอง เจริญจิตรกรรม. (2528). "วรรณกรรมร้อยกรองสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์", โครงการวิจัยเสริมหลักสูตรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2528.

พื้นขุนบูรมราชาทิราด. (ค.ศ. 1967). ประเทศลาว : กรมวรรณคดี. [ฉบับภาษาไทยน้อย]

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

ลิไทย, พระญา. (2506). ไตรภูมิพระร่วง. (จัดพิมพ์ครั้งที่ 2). พระนคร : องค์การค้าคุรุสภา.

วิทยาลัยวิชาการศึกษาสงขลา. (2513). พระมหาชาดก (ฉบับภัทรศีพิพิธภัณฑ์วัดมัชฌิมาวาส สงขลา). สงขลา : วิทยาลัยวิชาการศึกษาสงขลา.

วินทร์ เลียววาริณ. (2545). หนึ่งวันเดียวกัน. (จัดพิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บริษัท 113 จำกัด.

สมฤทธิ บัวระมาล (บรรณาธิการ). (2542). ตำนานอียิปต์โบราณยุครุ่งอรุณแห่งอารยธรรมโลก. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คุ้มค่า.

สมุทรโฆษคำฉันท์. (2504). (จัดพิมพ์ครั้งที่ 5). พระนคร : องค์การค้าคุรุสภา.

สุนทรภู่. (2505). "กาพย์พระไชยสุริยา", นิทานหน้าศพ. พระนคร : โรงพิมพ์ประพาสต้น. พิมพ์ในงานฌาปนกิจศพ คุณป้าพวง มัณยัษเฐียร ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม, 22 กรกฎาคม 2505.

_____. (2506). พระอภัยมณี, 2 เล่ม. กรุงเทพมหานคร : คลังวิทยา.

_____. (2515). นิทานคำกลอนสุนทรภู่, 2 เล่ม. รวบรวมโดย พ.ณ.ประมวญมารค. (จัดพิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา.

สุมิตร ปิติพัฒน์. (2544). ศาสนาและความเชื่อไทดำ ในสิบสองจุไท ประเทศเวียดนาม, โครงการวิจัยได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร์. (2518). พระอภัยมณี : การศึกษาในเชิงวรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพมหานคร : สมาคมแห่งสมุดแห่งประเทศไทย.

เสภาเรื่องขุนช้าง ขุนแผน, 2 เล่ม. (2513). (จัดพิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพร่พิทยา.

"พระบรมมหาราชวัง" (2550)

http://www.thephototours.com/Sdbs TravelInfo.asp?GId=4

Egyptain Creation Myth (2550)

http://www.delanohighschool.org/BillBaugher/stories/story Reader$1206